

коли текст як знакова денотована система, на думку, А. У. Хараша [2], містить зміст, особистісну позицію самого викладача, з якою й стикається студент. У цьому контексті педагог несе значний ресурс, який транслює не тільки текст (інформацію), але й особистісний смисл.

3. Залучення до викладацької діяльності на випускних курсах фахівців, які мають практичний досвід у галузі навчальної дисципліни, що викладається, що дозволить наблизити сферу освіти до професійної діяльності й сприятиме формуванню навчально-професійної мотивації.

4. Принцип вибірності у процесі розподілу студентів під час написання курсових і дипломних робіт, який полягає у можливості студента самостійно вибирати керівника курсової або дипломної роботи на основі наукового напрямку, який розробляє той чи інший викладач. Така взаємодія студента із викладачем також відтворюватиме феномен «трансляції особистісного смислу». Наведені рекомендації не вичерпують усього обсягу можливої роботи зі студентською молоддю. Разом із тим вони визначають напрям, орієнтований на підсилення зрілості особистості студента і формування навчально-професійної мотивації шляхом трансляції особистісного смислу за вектором «викладач – студент».

Література

1. Кочарян, О. С. Структура мотивації навчальної діяльності студентів: навч. посіб. / О. С. Кочарян, Є. В. Фролова, В. М. Павленко. – Х.: Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського «Харк. авіац. ін.-т, 2011. – 40 с.
2. Хараш А. У. Смысловая структура публичного выступления (об объекте смыслового восприятия) / А. У. Хараш // Вопросы психологии. – 1978. – № 4. – С. 84-95.

ФОРМУВАННЯ РЕФЛЕКСИВНОЇ ПОЗИЦІЇ СТУДЕНТА В ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ

Фурман Вікторія Вікторівна

Національний авіаційний університет
03058, проспект Космонавта Комарова, 1, м. Київ, Україна

Розглядаються основні аспекти розвитку рефлексивної позиції студента в освітньому просторі, а також її компоненти.

Експериментальне вивчення особистісної рефлексії, введення логічних засобів фіксації рефлексивних процесів (В. А. Лефевр, Г. П. Щедровицький, О. С. Анісімов, І. М. Семенов, С. Ю. Степанов) дозволили простежити значимість рефлексивної позиції у професійному навчанні, так як безпосередньо пов'язана з процесами становлення та формування професійної компетентності особистості.

Рефлексія зачіпає всі сфери особистості: особистісно-мотиваційну, когнітивну, операційну. Система взаємопов'язаних та взаємообумовлених компонентів рефлексивної позиції включає когнітивний, операційний і особистісно-мотиваційний компоненти: - когнітивний компонент рефлексивної позиції містить безпосередньо професійні знання, життєдіяльність в цілому і представлений інтегрованими компетенціями (структурування знань, ситуативно-адекватна

актуалізація знань, розширення, збільшення накопичених знань); пізнавальну діяльність (продуктивне і репродуктивне пізнання, дослідження, інтелектуальна діяльність); інформаційні технології (прийом, переробка, видача інформації; перетворення інформації - читання, конспектування, мас-медійні, мультимедійні технології, комп'ютерна грамотність; володіння електронної, Інтернет-технологією); - операційний компонент, який представляє поведінкову структуру особистості, здатність і готовність діяти відповідним чином, реалізується через компетенції діяльності: гра, навчання, праця, засоби і способи діяльності: планування, проектування, моделювання, прогнозування, дослідницька діяльність, орієнтація у різних видах діяльності; компетенції пізнавальної діяльності: постановка і рішення пізнавальних завдань; нестандартні рішення, проблемні ситуації - їх створення; - особистісно-мотиваційний компонент, що представляє сукупність стійких мотивів, які сприяють усвідомленню майбутнім фахівцем особистісної та суспільної значущості своєї діяльності, знаходить вираз в компетенціях самовдосконалення, самоактуалізації, саморегуляції, компетенції спілкування, соціальної взаємодії.

Завдання формування рефлексивної позиції дозволяє розглядати процес навчання як цілісну систему, що включає безліч елементів: мета і результат навчання, суб'єкти процесу навчання - студент і викладач, який володіє високим рівнем розвитку рефлексивної культури, принципи навчання, його зміст, засоби управління педагогічним процесом тощо.

Становлення рефлексивної позиції - процес, що починається задовго до безпосередньої професійної діяльності. Існуючі інноваційні педагогічні технології створюють на перший погляд дуже сприятливий клімат для виходу в рефлексивну позицію і формування рефлексивних умінь, так як припускають наявність проблемної ситуації, активізують самостійний творчий пошук учнів і т.д. Однак формування рефлексивної позиції - це складний і трудомісткий процес, який не може здійснюватися лише в рамках однієї дисципліни, одного методу навчання або лише в умовах бально-рейтингової системи. Раціональне використання перерахованих вище технологій навчання в сукупності з традиційними методами, та за умови високої особистісної мотивації студентів можуть створити сприятливий клімат для формування чітко окресленої рефлексивної позиції майбутнього фахівця.

Література

1. Бездухов В.П. Гуманистическая направленность учителя / В.П. Бездухов. – Самара : Сам ГПУ, 1997. – 172 с.
2. Бугерко Я. Категорійний аналіз рефлексії як явища, процесу, стану, властивості // Психологія і суспільство. -2008. -№1.-С. 93-105.
3. Гуменюк О.Є. Психологія Я-концепції: Монографія.-Тернопіль: Економічна думка, 2002. - 186 с.
4. Карпов А.В. Рефлексивность как психическое свойство и методика ее диагностики // Психологический журнал. -2003. - Т. 24, №5. - С. 45-57.
5. Максименко С.Д. Основи генетичної психології: Навч. посібник. - К.: НПЦ Перспектива, 1998. - 220 с.
6. Фурман В.В. Проблематика особистісної рефлексії студента в аналітичному висвітленні // Психологія і суспільство. – 2008. - №4. – С. 116-121.